

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 303/2021-51

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditsša (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED]

[REDACTED], zastúpených JUDr. Emíliou Korčekovou, advokátkou, Malacká cesta 2/B, Pezinok, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Cdo 228/2019 z 28. mája 2020 za účasti zúčastnenej osoby Slovenskej republiky, zastúpenej Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky, Pribinova 2, Bratislava, takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Cdo 228/2019 z 28. mája 2020 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a v spojení so základným právom podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Cdo 228/2019 z 28. mája 2020 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľom trovy konania v sume **1 093,86 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 29. septembra 2020 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy

Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 ústavy, základných práv podľa čl. 46 ods. 3 a 4 ústavy v spojení so základným právom podľa čl. 36 ods. 1 a 3 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 2 Cdo 228/2019 z 28. mája 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“). Navrhujú napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 303/2021-32 zo 7. júna 2021 bola ústavná sťažnosť sťažovateľov prijatá na ďalšie konanie v rozsahu namietaného porušenia ich základných práv uvedených v bode 1 tohto nálezu.

3. Z ústavnej sťažnosti, napadnutého uznesenia, pripojeného spisu všeobecného súdu a priložených príloh vyplýva nasledujúci stav veci:

Sťažovateľka obchodná spoločnosť [REDAKOVANÉ] vystupovala ako poškodená v trestnom konaní začatom 30. septembra 2005 uznesením Okresného riaditeľstva Policajného zboru Bratislava V ČVS: ORP-214/2-OVK-B5-2004 pre trestný čin krádeže motorového vozidla. Trestné konanie bolo neskôr vedené pre trestný čin falšovania a pozmeňovania verejnej listiny, úradnej pečate a úradnej uzávery, ktoré bolo prerušené uznesením ČVS: ORP-214/2-OVK-B5-2004 z 23. augusta 2012, keďže sa nepodarilo zistiť skutočnosti oprávňujúce vykonať trestné stíhanie proti určitej osobe, a pre trestný čin sprenevery, ktoré bolo zastavené uznesením ČVS: ORP-214/2-OVK-B5-2004 zo 4. júna 2012 právoplatným 6. augusta 2012, pretože trestné stíhanie bolo neprípustné z dôvodu jeho premlčania.

4. Sťažovatelia namietali zbytočné prieskumy v predmetnom trestnom konaní ústavnou sťažnosťou, ktorá bola uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 549/2011-13 z 13. decembra 2011 odmietnutá z dôvodu, že sťažovateľ [REDAKOVANÉ] a sťažovateľka [REDAKOVANÉ] nemali v trestnom konaní status poškodených osôb, sťažovateľka obchodná spoločnosť [REDAKOVANÉ] síce v trestnom konaní bola poškodenou, ale z dôvodu, že nedošlo k vzneseniu obvinenia konkrétnej osobe, nečerpala záruky v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru: *«Až vznesenie obvinenia považuje ústavný súd za moment, ktorý poskytuje poškodenému v trestnom konaní možnosť uplatňovať si ochranu proti konkrétnemu možnému pôvodcovi svojho poškodenia, a teda z neho robí „vec“, na prerokovanie ktorej bez zbytočných prieskumov má nárok v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy (aj v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru).»*

5. Sťažovatelia sa 9. marca 2011 obrátili na Okresný súd Bratislava I so žalobou o zaplatenie nemajetkovej ujmy a náhrady škody proti Slovenskej republike ako žalovanej (ďalej aj „zúčastnená osoba“) z titulu zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci v dôsledku nesprávneho úradného postupu spočívajúceho vo vzniku zbytočných prieskumov v predmetnom trestnom konaní v zmysle zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“). Vec bola z dôvodu miestnej nepríslušnosti v zmysle § 105 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení účinnom do 30. júna 2016 (ďalej aj „OSP“) postúpená Okresnému súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“), ktorý rozsudkom č. k. 50 C 96/2012-312 z 5. februára 2015 zamietol žalobu sťažovateľov. Podľa jeho názoru neboli splnené podmienky vzniku zodpovednosti za škodu, a to existencia nesprávneho úradného postupu, pretože v predmetnom trestnom konaní nedošlo k vzneseniu obvinenia konkrétnej osobe,

pričom poukázal na závery ústavného súdu v uznesení č. k. III. ÚS 549/2011-13 z 13. decembra 2011. Ďalej uviedol, že motorové vozidlo, pre ktoré sa predmetné trestné konanie viedlo, sa nachádza v úschove súdu, keďže si naňho robili nároky sťažovateľka [REDAKOVANÉ] a ďalšia tretia osoba, teda vlastnícke právo k motorovému vozidlu bolo spochybnené, preto aj v prípade existencie nesprávneho úradného postupu tu absentuje príčinná súvislosť medzi prípadným nesprávnym úradným postupom a vznikom škody, keďže poškodená osoba sa môže domáhať vydania motorového vozidla z úschovy súdu. Súd poukázal na konanie vedené pred okresným súdom pod sp. zn. 24 C 19/2012, v ktorom si sťažovateľka [REDAKOVANÉ] uplatňovala nárok na vydanie predmetného motorového vozidla z úschovy a ktoré bolo zastavené. K vecnej legitimácii sťažovateľky [REDAKOVANÉ] okresný súd uviedol, že nie je aktívne vecne legitimovaná na podanie žaloby, pretože v priebehu konania nepreukázala, že je vlastníčkou predmetného motorového vozidla.

6. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podali sťažovatelia odvolanie, v ktorom poukázali na rozhodovaciu činnosť Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), v zmysle ktorej okamihom, keď škoda vznikla, resp. okamihom, keď bolo trestné stíhanie začaté, nadobúda poškodený status poškodeného v trestnom konaní podľa § 46 ods. 1 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov. Okrem toho namietali doručenie rozsudku okresného súdu v jednej obálke.

7. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) už v poradí tretím rozsudkom č. k. 6 Co 147/2018-459 zo 16. januára 2019 potvrdil rozsudok okresného súdu, ktorým bola žaloba zamietnutá. V poradí prvý rozsudok krajského súdu č. k. 6 Co 311/2015-372 z 2. novembra 2015 bol zrušený uznesením najvyššieho súdu č. k. 2 Cdo 182/2016 z 30. novembra 2016 z dôvodu nedoručenia vyjadrenia žalovanej k odvolaniu sťažovateľom, v poradí druhý rozsudok krajského súdu č. k. 6 Co 2/2017 z 26. apríla 2017 bol zrušený uznesením najvyššieho súdu č. k. 2 Cdo 5/2018 z 31. mája 2018 z dôvodu, že krajský súd nedoručil sťažovateľom uznesenie najvyššieho súdu č. k. 2 Cdo 182/2016 z 30. novembra 2016 a napriek tomu vo veci samej rozhodol.

8. Z hľadiska merita veci, ktoré nebolo predmetom predošlého dovolacieho prieskumu, odvolací súd vo svojom ostatnom rozsudku uviedol, že sa stotožňuje s výrokom rozsudku okresného súdu, so zisteným skutkovým stavom, avšak právne posúdenie veci nepovažoval za správne. Konštatoval, že v konaní bolo preukázané, že došlo k neodôvodneným priet'ahom a nečinnosti vyšetrovateľov, čo možno označiť za nesprávny úradný postup. Napriek tomu podaná žaloba podľa názoru krajského súdu nebola dôvodná. Uzavrel, že napriek existencii nesprávneho úradného postupu vyšetrovateľov v predmetnej trestnej veci sťažovateľom nevznikol nárok na náhradu škody v zmysle § 9 zákona č. 514/2003 Z. z., keďže sťažovatelia v tejto trestnej veci nemali také postavenie, na základe ktorého by im vznikol nárok podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru: „*Ani existencia nesprávneho úradného postupu zo strany vyšetrovateľov preto nemôže mať za následok vyhovenie žalobe.*“ Odvolací súd podporne poukázal na rozhodnutie ústavného súdu č. k. III. ÚS 549/2011-13 z 13. decembra 2011, ktoré podľa jeho názoru sťažovatelia nespochybnili.

9. Proti rozsudku krajského súdu podali sťažovatelia dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodili z § 420 písm. e) a f) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“). Namietali, že rozsudok dovolacieho súdu im bol doručený prostredníctvom ich advokátky, čo je v rozpore s rozhodnutím najvyššieho súdu R V/1968, odvolací

súd ich vopred neinformoval o verejnom vyhlásení rozsudku v rozpore so závermi rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Obdo 26/2017, a argumentovali aj nedostatkom odôvodnenia, ktorý mal spočívať v nerešpektovaní záväzného právneho názoru vysloveného najvyšším súdom v uznesení č. k. 2 Cdo 5/2018 z 31. mája 2018, ktorým bol zrušený v poradí druhý rozsudok odvolacieho súdu. Ďalej uviedli, že krajský súd si nesplnil poučovaciu povinnosť v zmysle § 160 CSP. Sťažovatelia napadli aj právne závery odvolacieho súdu, ktoré boli podľa ich názoru v rozpore s rozhodovacou praxou ESLP, a to rozhodnutím Javor a Javorová proti Slovenskej republike z 15. septembra 2015, v zmysle ktorého sa záruky čl. 6 ods. 1 dohovoru aplikujú aj na nároky poškodených „*od momentu, kedy boli uplatnené, teda nie od okamihu vznesenia obvinenia konkrétnej osoby ako nesúladne tvrdí okresný súd opierajúci sa o rozhodnutie ústavného súdu nesúladne s rozhodovacou praxou Európskeho súdu pre ľudské práva*“.

10. Ďalej poukázali na to, že ich Okresný súd Bratislava I nepoučil o ich procesných právach a povinnostiach podľa Občianskeho súdneho poriadku, keď došlo k postúpeniu veci okresnému súdu, konkrétne o práve namietať postúpenie spisu. Následkom toho vo veci konal okresný súd ako miestne a vecne nepríslušný. Napadli aj spôsob, akým sa krajský súd vysporiadal so vznesenou námietkou zaujatosti proti jednému z členov senátu, čím dôvodili prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. e) CSP.

11. Napadnutým uznesením najvyššieho súdu bolo dovolanie sťažovateľov odmietnuté z dôvodov podľa § 447 písm. c) a f) CSP. Najvyšší súd uviedol, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu je dostatočne odôvodnené, krajský súd spoločne s okresným súdom dali odpovede na podstatné otázky sťažovateľov v konaní, pričom uviedol, že prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmätočnosti s poukazom na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 196/2014.

12. K tvrdenej absencii poučovacej povinnosti podľa § 160 CSP o nových procesných právach sťažovateľov uviedol, že táto námietka nekorešponduje s obsahom spisu, z ktorého vyplynulo riadne poučenie dané stranám konania. Sťažovatelia nepožiadali okresný súd o ustanovenie právneho zástupcu, o možnosti obrátiť sa na príslušné Centrum právnej pomoci boli poučení.

13. V konaní na odvolacom súde krajský súd vo veci neopakoval ani nedoplňal dokazovanie, nedošlo k splneniu podmienok pre nariadenie pojednávania na odvolacom súde, preto odvolací súd rozhodol vo veci bez nariadenia pojednávania, pričom sťažovatelia nepožiadali výslovne súd o oznámenie miesta a času verejného vyhlásenia rozsudku elektronickými prostriedkami, na tieto účely nepostačuje, ak strana vo svojich podaniach uvádza aj svoju elektronickú adresu.

14. Doručovanie rozhodnutia odvolacieho súdu v jednej obálke prostredníctvom advokáta je súladné s dikciou § 110 ods. 1 CSP, preto dovolací súd túto námietku vyhodnotil ako bezpredmetnú.

15. K ďalším dovolacím námietkam totožným s námietkami formulovanými v odvolacom konaní dovolací súd odkázal na odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu, s ktorým sa plne stotožnil.

16. Sťažovateľmi namietaná zaujatosť jedného z členov senátu odvolacieho súdu podľa názoru dovolacieho súdu nebola odôvodnená riadnou a relevantnou argumentáciou, preto bola aj táto námietka posúdená ako neopodstatnená.

II.

Argumentácia sťažovateľov

17. Argumentáciu sťažovateľov týkajúcu sa označených základných práv v časti, ktorá bola ústavným súdom prijatá na ďalšie konanie, smerujúcu proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu možno zhrnúť takto:

a) Namietajú miestnu príslušnosť okresného súdu, pretože podľa ich tvrdení neboli poučení v zmysle § 105 ods. 3 OSP o možnosti namietat' postúpenie vecí okresnému súdu z Okresného súdu Bratislava I, pričom na tento argument im nebola daná zo strany najvyššieho súdu adekvátna odpoveď.

b) Poukazujú na rozpor medzi uznesením ústavného súdu č. k. III. ÚS 549/2011-13 z 13. decembra 2011, z ktorého pri posudzovaní nároku na náhradu škody vychádzali všeobecné súdy, s judikatúrou ESLP, konkrétne s rozhodnutím vo veci Javor a Javorová proti Slovenskej republike z 15. septembra 2015, na ktoré upozorňovali aj súdy nižších stupňov, pričom v podanom odvolaní nešpecifikovali predmetné rozhodnutie ESLP, lebo v čase jeho podania nebolo publikované Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky. V dovolaní smerujúcom proti napadnutému rozsudku krajského súdu na neho riadne poukázali a k tejto dovolacej námietke najvyšší súd nezaujal žiadne stanovisko, čím zaťažil svoje rozhodnutie nedostatkom odôvodnenia a porušil čl. 46 ods. 3 ústavy, ako aj práva sťažovateľov na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, čím „je aj naplnený aj dôvod na vydanie kasačného nálezu ústavného súdu“.

c) Krajský súd ich v rozpore s § 214 ods. 3 OSP v spojení s § 45 ods. 4 OSP neupovedomil o mieste a čase vyhlásenia rozhodnutia, čo odporuje aj uzneseniu najvyššieho súdu sp. zn. 4 Obdo 26/2017, s čím sa rovnako najvyšší súd žiadnym spôsobom nevyšporiadal.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľov

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

18. Najvyšší súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že ponecháva rozhodnutie na úvahe ústavného súdu bez ďalšieho vyjadrenia k námietkam a zároveň súhlasí s upustením od ústneho pojednávania. Vyjadrenie k ústavnej sťažnosti poskytla aj predsedníčka senátu JUDr. Viera Petriková, ktorá navrhla tejto ústavnej sťažnosti nevyhovieť a ako nedôvodnú ju zamietnuť.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

19. Zúčastnená osoba, ktorou je Slovenská republika, zastúpená Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky, nevyužila svoje právo vyjadriť sa k podanej ústavnej sťažnosti.

III.3. Replika sťažovateľov:

20. Sťažovatelia považujú podanú ústavnú sťažnosť za dôvodnú a žiadajú jej vyhovieť v celom rozsahu.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

21. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu všeobecného súdu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a preto pristúpil k posúdeniu veci samej.

IV.1. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

22. Podstata námietok sťažovateľov spočíva v spochybňovaní záverov napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ktorý sa podľa ich názoru nevysporiadal s ich hmotnoprávnym nárokom na náhradu škody a nemajetkovej ujmy spôsobom zodpovedajúcim judikatúre ESLP s poukazom na rozhodnutie vo veci Javor a Javorová proti Slovenskej republike. Namietajú aj porušenie svojich procesných práv, ktoré má spočívať v neupovedomení odvolacieho súdu o mieste a čase vyhlásenia rozsudku a v nepoučení o ich práve namietať príslušnosť okresného súdu pri postúpení veci.

23. K sťažovateľmi uplatneným námietkam o neupovedomení sťažovateľa [REDAKOVANÉ] o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku krajského súdu najvyšší súd poukázal na v čase rozhodovania krajského súdu účinný § 219 ods. 3 CSP. Sťažovatelia namietajú, že mal byť aplikovaný procesný predpis účinný v čase podania odvolania – t. j. Občiansky súdny poriadok, s čím sa ústavný súd nemôže stotožniť. Odvolací súd vydal rozsudok v čase, keď už Občiansky súdny poriadok nebol účinný, v zmysle § 470 ods. 1 CSP, ktorý zakotvuje tzv. princíp okamžitej aplikability, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti, ak nie je ustanovené inak, pričom Civilný sporový poriadok neobsahuje špeciálne intertemporálne ustanovenie k problematike aplikácie § 219 ods. 3 CSP. Sťažovatelia iniciovali odvolacie konanie v čase účinnosti Občianskeho súdneho poriadku, čo znamená, že v zmysle § 470 ods. 2 CSP boli účinky podaného odvolania zachované, avšak o odvolaní súd rozhodoval v čase účinnosti Civilného sporového poriadku, preto bolo na mieste aplikovať príslušné ustanovenia procesnoprávneho predpisu účinného v čase vydania rozhodnutia.

24. K námietke o nedostatku poučenia o možnosti namietať postúpenie veci v zmysle § 105 ods. 3 OSP dovolací súd nezaujal žiadne stanovisko. Z materiálneho hľadiska Okresný súd Bratislava I sťažovateľov upovedomil o postúpení spisu oznámením z 5. apríla 2012, kde uviedol aj dôvody, pre ktoré vec postúpil okresnému súdu. Objektívne boli sťažovatelia včas upovedomení o postúpení veci, ktoré bolo zdôvodnené, pričom v konaní na prvej inštancii nenamietali prípadnú miestnu nepríslušnosť okresného súdu a táto výhrada nebola formulovaná ani v odvolacom konaní, ale prvýkrát ju sťažovatelia namietali až v dovolacom konaní.

25. Okresný súd Bratislava I skúmal miestnu príslušnosť z dôvodu, že sťažovatelia vystupovali vo viacerých konaniach vedených týmto súdom ako navrhovatelia v zmysle § 105 ods. 1 OSP. Táto skutočnosť založila oprávnenie skúmať miestnu príslušnosť súdom *ex officio*. Okresný súd Bratislava I zistil, že v prejednávanej veci je miestne príslušným súdom okresný súd, a to z dôvodu podľa § 85 ods. 3 OSP („Všeobecným súdom štátu je súd, v obvode ktorého nastala skutočnosť,

ktorá zakladá uplatnené právo.“), teda ide o všeobecný súd žalovaného, v tomto prípade Slovenskej republiky. Ak aj sťažovatelia namietajú miestnu nepríslušnosť okresného súdu, ich argumentácia sa opiera o nedostatok poučenia zo strany Okresného súdu Bratislava I o možnosti namietat' postúpenie v lehote 15 dní od doručenia upovedomenia o postúpení. Neuvádzajú však dôvody, pre ktoré by bolo možné uvažovať o tom, že okresný súd nebol miestne príslušným súdom, pričom z pohľadu ústavného súdu bol okresný súd v zmysle § 85 ods. 3 OSP všeobecným súdom žalovaného a nepochybne bola založená jeho miestna príslušnosť. Uvedené vedie ústavný súd k záveru, že argumentácia sťažovateľov je skôr účelovou a nepoukazuje na reálne dôvody, ktoré by boli spôsobilé spochybniť miestnu príslušnosť okresného súdu.

26. Argumentácia odvolacieho súdu vo vzťahu k hmotnoprávnemu posúdeniu vzniku nároku na náhradu škody v dôsledku nečinnosti príslušných orgánov činných v trestnom konaní bola založená na dôvodoch uznesenia ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 549/2011, v zmysle ktorého sťažovateľka [REDAKOVANÉ] ako poškodená nečerpala záruky v zmysle základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, pretože nárok na náhradu škody si uplatnila v trestnom konaní, v rámci ktorého nebolo vznesené obvinenie konkrétnej osobe, sťažovatelia [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] nemali postavenie poškodených v tomto trestnom konaní.

27. Sťažovatelia zastávali opačný právny názor, v zmysle ktorého štátne orgány mali povinnosť konať bez zbytočných prieťahov počas vedenia trestného konania, pretože sťažovatelia, resp. sťažovateľka [REDAKOVANÉ] si uplatnili svoj nárok na náhradu škody v predmetnom trestnom konaní a skutočnosť, či došlo k vzneseniu obvinenia konkrétnej osobe, nie je relevantnou. V podanom dovolaní poukázali aj na konkrétnu judikatúru ESLP, rozsudok vo veci Javor a Javorová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 42360/10 z 15. septembra 2015, ktorý odkazoval na skorší rozsudok ESLP vo veci Krumpel a Krumpelová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 56195/00 z 5. júla 2005 a ďalšie, pričom „Konkrétnym sporným bodom, na ktorý sa odvolala vláda v predmetnom prípade, je skôr definícia konkrétneho momentu v prípravnom konaní, od ktorého môže poškodený profitovať z uvedených garancií. Súd preskúmal túto vec v prípade *Bíro (č. 2)* (vyššie citovaný, ods. 44), kde vyvodil záver, že... občianskoprávny nárok na náhradu škody uplatnený v Slovenskej republike súčasne alebo po podaní trestného oznámenia požíva záruky článku 6 ods. 1 Dohovoru od momentu jeho podania“.

28. Tento názor bez odkazu na konkrétne rozhodnutia ESLP bol formulovaný sťažovateľmi aj v odvolaní. Konkrétne uviedli: „Právny názor okresného súdu, opretý o rozhodnutie ústavného súdu, že poškodenými prieťahmi v danej trestnej veci sa stali až vznesením obvinenia občanovi [REDAKOVANÉ] je arbitrárny, ústavne nekonformný, odporuje rozhodovacej praxi Európskeho súdu pre ľudské práva, pretože aj podľa vnútroštátnej úpravy poškodený trestným činom nadobúda status poškodeného v trestnom konaní podľa § 46 ods. 1 Trestného poriadku nakoľko je osobou, ktorej bola trestným činom spôsobená majetková, morálna alebo iná škoda, teda okamihom, keď jej škoda vznikla, resp. okamihom začatia trestného stíhania vo veci samej. A to je aj tento prípad. Tým, že Okresná prokuratúra Bratislava V, Krajská prokuratúra v Bratislave ako aj Generálna prokuratúra SR kvalifikovane deklarovali (teda ich právoplatnými a vykonateľnými rozhodnutiami), že postupom vyšetrovateľov PZ došlo k prieťahom v danej trestnej veci, tým teda aj v súlade s ustálenou praxou ESLP a judikatúrou viažucou sa k porušeniu čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd deklarovali, že postupom vyšetrovateľov PZ, a teda Okresného riaditeľstva PZ Bratislava V došlo v danej veci k porušeniu primeranej lehoty.“

29. Dovolací súd sa s uvedenou argumentáciou sťažovateľov vôbec nevysporiadal, pričom v tomto ohľade sťažovatelia odôvodňovali prípustnosť svojho dovolania nedostatkom odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu, čo najvyšší súd neuznal ako dôvod zakladajúci prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

30. Ústavný súd v prvom rade uvádza, že nedostatočná kvalita súdneho rozhodnutia, ktorého odôvodnenie nezodpovedá procesným požiadavkám a garanciam práva na spravodlivý proces, môže byť predmetom dovolacieho prieskumu v rámci uplatneného dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP (IV. ÚS 154/2020, IV. ÚS 167/2020, IV. ÚS 447/2020, IV. ÚS 372/2020), čo judikoval aj najvyšší súd (sp. zn. 6 Cdo 10/2019, 3 Cdo 219/2018, 4 Cdo 77/2019).

31. V prejednávanom prípade dovolací súd podľa názoru ústavného súdu úplne nepoprel už uvedený právny názor, keďže poukázal na rozhodnutie súdu prvej inštancie a rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré, tvoriac jeden celok, dávali podľa názoru najvyššieho súdu dostatočnú odpoveď na kľúčové právne a skutkové aspekty prejednáwanej veci, čím konštatoval, že dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu netrpí nedostatkom odôvodnenia.

32. Z pohľadu ústavného súdu je ale problematická argumentačná línia súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu vychádzajúca z uznesenia ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 549/2011, ktoré nadväzovalo na skoršiu judikatúru ústavného súdu (napr. I. ÚS 212/07, III. ÚS 109/06, III. ÚS 254/2010), a to z dôvodu, že sťažovatelia už v odvolaní podanom proti rozsudku súdu prvej inštancie poukázali na odlišný právny názor prezentovaný judikatúrou ESĽP. Nešlo teda o spochybnenie právneho názoru konajúceho súdu z dôvodu, že sa s ním strana konania nestotožňuje, ako konštatoval najvyšší súd v bode 17 svojho rozhodnutia. Z pohľadu ústavného súdu išlo o relevantnú námietku spochybňujúcu podstatu rozhodnutia všeobecných súdov, na ktorú sťažovatelia nedostali žiadnu relevantnú odpoveď.

33. Aj keď v podanom odvolaní sťažovatelia neuviedli konkrétne rozhodnutie ESĽP, z ktorého vychádzal ich právny názor, existovala aj skoršia judikatúra ESĽP posudzujúca otázku momentu čerpania záruk v zmysle práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v trestnom konaní poškodenou osobou, aj keď nebolo vznesené obvinenie konkrétnej osobe.

34. Išlo o rozhodnutie Bíro proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 57678/00 z 27. júna 2006, v ktorom sa posudzovala dĺžka konania už od podania trestného oznámenia bez ohľadu na to, či následne došlo k vzneseniu obvinenia konkrétnej osobe, ESĽP vyslovil porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru. Následne ESĽP prijal rozhodnutie vo veci Loveček a ďalší proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 11301/03 z 21. decembra 2010, podľa ktorého:

„51. Súd konštatuje, že poškodení, ktorí si uplatnili svoje nároky v trestnom konaní, požívajú záruky článku 6 ods. 1 Dohovoru (pozri Perez proti Francúzsku [VK], č. 47287/99, ods. 67 – 70, ECHR 2004-I; Krumpel a Krumpelová, citované vyššie, ods. 39 – 41, a Bíro proti Slovenskej republike, č. 57678/00, ods. 44 – 45, 27. jún 2006).

52. Pokiaľ ide o dotknuté slovenské prípady, Súd poznamenáva, že akonáhle je podané trestné oznámenie, slovenské orgány činné v trestnom konaní sú povinné ho prešetriť (pozri Bíro, citované vyššie, ods. 44). Akonáhle si poškodení uplatnia svoje nároky v trestnom konaní, majú právo na to, aby o ich nárokoch bolo rozhodnuté v primeranej lehote (pozri Krumpel a Krumpelová, citované vyššie, ods. 48). Súd ďalej poznamenáva, že uplatnenie takéhoto nároku v trestnom konaní

nepredstavuje len prekážku litispendencie, ale prerušuje plynutie premlčacej lehoty. Je pravdou, že trestné súdy sú za istých okolností oprávnené rozhodnúť o účasti poškodeného v trestnom konaní a môžu odkázať poškodeného na občianskoprávny súd. Akonáhle je účasť poškodených vylúčená z trestného konania, môžu si uplatniť svoje nároky na náhradu škody pred občianskoprávnymi súdmi, keď opäť začína plynúť premlčacia lehota.

53. Súd konštatuje, že osoby ktoré si správne uplatnili svoje nároky na náhradu škody v trestnom konaní, sú oprávnené požívať záruky článku 6 ods. 1 Dohovoru počas obdobia predchádzajúceho rozhodnutiu o ich ďalšej účasti v takom konaní ako poškodených (ibid., ods. 40). Občianskoprávne nároky poškodených na náhradu škody sú súčasťou trestného konania až do prijatia takéhoto rozhodnutia. Súd preto má pôsobnosť *ratione materiae* preskúmať ich námietky podľa článku 6 ods. 1 na prietahy, ku ktorým došlo počas toho, ako bol občianskoprávny nárok sťažovateľa súčasťou trestného konania bez ohľadu na to, či akékoľvek následné rozhodnutie skončilo túto situáciu.“

35. V nadväznosti na citované rozhodnutie bolo vydané rozhodnutie ESLP vo veci Javor a Javorová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 42360/10 z 15. septembra 2015, na ktoré odkazovali aj sťažovatelia v rámci dovolacieho konania.

36. Všeobecné súdy nevenovali tejto argumentácii sťažovateľov žiadnu pozornosť, selektívne sa pridržali jednej línii právnej argumentácie (uznesenie ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 549/2011), pričom sa žiadnym spôsobom nevyjadrili k námietke sťažovateľov, čím zaťažili svoje rozhodnutia nedostatkom riadneho odôvodnenia podstatnej námietky.

37. Dovolací súd v napadnutom uznesení neidentifikoval tento nedostatok, bez konkrétneho vysvetlenia aplikovateľného na prípad sťažovateľov konštatoval, že rozhodnutia nižších súdov sú dostatočne odôvodnené, a podporne vyslovil, že aj prípadný nedostatok odôvodnenia nezakladá dôvod prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP, s čím sa rovnako ústavný súd z už uvedených dôvodov (IV. ÚS 372/2020) nestotožňuje. Okrem toho je potrebné zvýrazniť, že právne posúdenie veci odvolacím súdom bolo v časti existencie nesprávneho úradného postupu odlišné od právneho posúdenia, ktoré vyslovil okresný súd, preto nemožno úplne akceptovať ani záver, že tieto rozhodnutia je potrebné vnímať ako jeden celok.

38. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým uznesením, ktorým sa dovolací súd odmietol zaoberať tvrdeným dovolacím dôvodom spočívajúcim v nedostatku odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu, došlo k odopretiu základného práva sťažovateľov na prístup k súdu, t. j. k dovolaciemu konaniu, čím bolo porušené ich základné právo na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 36 ods. 1 listiny v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto rozhodnutia. Sťažovatelia namietali porušenie základného práva na súdnu ochranu v súvislosti s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy, ktoré sú univerzálnymi interpretačnými pravidlami pri výklade jednotlivých konkrétnych ustanovení ústavy, preto ústavný súd vyhovel aj tejto časti petitu ústavnej sťažnosti.

39. Ústavný súd v súvislosti s návrhom sťažovateľov na zrušenie napadnutého rozhodnutia a vrátenie veci najvyššiemu súdu dospel k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné, aby tomuto návrhu vyhovel (výrok 2). Najvyšší súd je v ďalšom konaní vo veci podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými v tomto náleze.

IV.2. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 3 a 4 ústavy, čl. 36 ods. 3 listiny a práva podľa čl. 13 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

40. Základné práva sťažovateľov formulované v čl. 46 ods. 3 ústavy, resp. v čl. 36 ods. 3 listiny obsahovo upravujú právo každého na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím súdu, iného štátneho orgánu či orgánu verejnej správy alebo nesprávnym úradným postupom. Ústavný súd konštatuje, že po vyslovení porušenia základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 36 ods. 1 listiny rozhodovanie o možnom porušení základného práva podľa čl. 46 ods. 3 ústavy, resp. čl. 36 ods. 3 listiny stratilo opodstatnenie (IV. ÚS 302/2020). Obsahom ustanovenia čl. 46 ods. 4 ústavy nie je základné právo, ale len povinnosť štátu upraviť podmienky a podrobnosti o súdnej a inej ochrane zákonom (II. ÚS 25/2001).

41. K namietanému porušeniu práva podľa čl. 13 dohovoru zakotvujúceho právo na účinný prostriedok nápravy pred národným orgánom, aj keď sa porušenia dopustili osoby pri plnení úradných povinností ústavný súd konštatuje, že v prejednávanom prípade sťažovatelia dosiahli zrušenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu podaním ústavnej sťažnosti, preto v ich prípade nemožno uvažovať o prípadnej absencii účinného prostriedku nápravy. Z tohto dôvodu ústavný súd nekonštatoval ani porušenie práva sťažovateľov v zmysle čl. 13 dohovoru.

42. Na základe uvedených dôvodov ústavný súd nevyhovел ústavnej sťažnosti v časti namietaného porušenia základných práv v zmysle čl. 46 ods. 3 a 4 ústavy, čl. 36 ods. 3 listiny a čl. 13 dohovoru (výrok 3).

V.

Obiter dictum

43. Ústavný súd nad rámec dôvodov, ktoré viedli k zrušeniu napadnutého uznesenia najvyššieho súdu na účely odstraňovania nejasností pri posudzovaní veci samej, uvádza, že právny názor ústavného súdu prezentovaný v uznesení sp. zn. III. ÚS 549/2011, v zmysle ktorého poškodený v rámci trestného konania čerpá záruky základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prerokovanie veci v primeranej lehote v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru až od okamihu vzniesenia obvinenia konkrétnej osobe, pretože až týmto okamihom možno jej nárok označiť ako „vec“, bol prekonaný judikatúrou ESLP.

44. Východiskom pre posudzovanie, či poškodenému možno priznať záruky v zmysle práva na prejednanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v trestnom konaní, je ustálenie, či si poškodený riadne uplatnil svoj nárok na náhradu škody v trestnom konaní, čo znamená, že z návrhu na náhradu škody musí byť zrejmé, (i) z akých dôvodov a (ii) v akej výške sa uplatňuje, okrem toho sa nárok musí uplatniť (iii) proti konkrétnej osobe, čím sa zároveň vylučuje právomoc civilného súdu konať o totožnom nároku (porov. I. ÚS 431/2019, bod 38). Uvedený prístup bolo potvrdený aj v rozsudku ESLP v prípade framipek s. r. o. a AGRORACIO Senica, a. s., proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 51894/14 a 52073/14 z 28. januára 2020 v bodoch 23 až 27. V tomto prípade vláda namietala, že sťažovatelia neoznačili konkrétnu osobu, ktorá mala zodpovedať za vzniknutú škodu, avšak ESLP uzavrel, že počas jednotlivých výsluchov boli označené konkrétne osoby, ktoré mohli zodpovedať za uplatnený nárok na náhradu škody, teda uplatnenie nároku na náhradu škody nehodnotil prísne formalisticky ako jeden úkon. V zmysle judikatúry ESLP nároky tretích strán (poškodených) na náhradu škody, s ktorými sa pripojili do trestného konania, sú garantované čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to od okamihu, od ktorého boli

v trestnom konaní uplatnené, bez ohľadu na to, či v trestnom konaní bolo vznesené obvinenie konkrétnej osobe (rozhodnutie ESLP Javor a Javorová proti Slovensku z 15. septembra 2015, sťažnosť č. 42360/10, bod 66, podobne Krumpel a Krumpelová proti Slovensku, bod 48).

45. Okrem uvedeného pozornosti ústavného súdu neunikla ani všeobecnými súdmi nejasne posudzovaná otázka aktívnej vecnej legitímácie toho-ktorého zo sťažovateľov, pričom sťažovateľka [REDAKOVANÉ] si nárok na náhradu nemajetkovej ujmy uplatňovala aj v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 14 C 38/2011, kde jej nárok nebol priznaný v dôsledku nedostatku aktívnej vecnej legitímácie na podanie žaloby.

VI.

Trovy konania

46. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 1 093,86 eur. Pokiaľ ide o priznanú výšku nároku, bol viazaný návrhom sťažovateľov, inak by im patril nárok na náhradu trov konania v rozsahu 1 102,45 eur.

47. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2020 po znížení o 50 % pri zastupovaní dvoch alebo viacerých sťažovateľov je v sume 88,50 eur a hodnota režijného paušálu je v sume 10,62 eur, základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 po znížení o 50 % pri zastupovaní dvoch alebo viacerých sťažovateľov je v sume 90,59 eur a hodnota režijného paušálu je v sume 10,87 eur. Sťažovateľom vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2020 (prevzatie a príprava právneho zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu) a jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021.

48. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. augusta 2021

Libor DUEA
predseda senátu